

Remiss — Ett skärpt skadeståndsansvar för föräldrar (Ds 2009:42)

Dnr 801-29384-09/112

2009-12-14

Regeringen
Justitiedepartementet

Kronofogdemyndigheten tillstyrker de föreslagna lagändringarna. Myndigheten vill understryka betydelsen av jämningsmöjligheter när principalansvaret medför att skadeståndsskyldigheten blir uppenbart oskälig för vårdnadshavaren.

Statistik och konsekvenser av inte betala skadestånd

Den vanligaste orsaken till att ungdomar under 18 år registreras i Kronofogdemyndighetens register är obetalda skadeståndsskulder. Av de totala skulderna som finns registrerade på minderåriga utgör 78 procent obetalda skadestånd. Det rör sig om 630 ungdomar som tillsammans har skadeståndsskulder på drygt 14 miljoner kronor.

Obetalda skadestånd är ofta en inkörsport till fortsatt skuldsättning som kan vara svår att ta sig ur. Att ungdomar kan påbörja vuxenlivet utan att ha skulder registrerade hos Kronofogdemyndigheten är mycket angeläget. Skuldsättning med efterföljande betalningsanmärkning hindrar ofta en ungdom från att hyra lägenhet, skaffa telefonabonnemang och få arbete. Om det föreliggande förslaget om skärpt föräldraansvar bidrar till att ungdomsbrottsligheten motverkas och färre fall av skadeståndsansvar för ungdomar döms ut, borde antalet unga med obetalda skadeståndsskulder registrerade hos Kronofogdemyndigheten också minska.

Förslaget

Kronofogdemyndigheten tillstyrker det föreslagna principalansvaret. Myndigheten är däremot tveksam till om det skärpta skadeståndsansvaret för föräldrar kommer att ha någon självständig betydelse för motverkande av ungdomsbrottsligheten. För att förhindra den utvecklingen krävs även kraftfulla insatser från bl.a. socialtjänst och skola.

Som utredningen konstaterar kan det i vissa fall vara så att föräldrarna har en större möjlighet än den minderåriga att betala skadeståndet. Men i många fall handlar det sannolikt om familjer som har en svag ekonomi överlag. Då saknar det betydelse vem i familjen som bär skadeståndsansvaret — det finns ändå ingen möjlighet att betala. Om föräldern har skuldsanering och ådrar sig en ny skuld och får löneutmätning (vilket är en uppenbar risk eftersom skadeståndsdomen är en exekutionstitel) riskerar skuldsaneringen att haverera. Detta eftersom allt betalningsutrymme utöver förbehållsbelopp kan tas i anspråk vid löneutmätning. Därigenom kan föräldern/gäldenären hamna i en situation där denne inte kan betala sina övriga borgenärer i enlighet med skuldsaneringens betalningsplan. Dessa borgenärer kan då ansöka om upphävande av beslutet om skuldsanering.

Jämkning av principalansvaret

För att förhindra oskäliga konsekvenser av principalansvaret föreslås en möjlighet att jämka skadeståndet. Vid bedömning av om jämkning ska ske tas hänsyn dels till vårdnadshavarens relation till den underåriga och dels till vårdnadshavarens särskilda åtgärder för att förhindra att den underåriga begår brott. För att uppnå syftet med det skärpta föräldraansvaret — att förebygga ungdomsbrottslighet — föreslås att jämningsregeln ska tillämpas restriktivt.

Kronofogdemyndigheten kan väl förstå ovanstående resonemang. Det är dock viktigt att poängtera att en femtedel av basbeloppet kan te sig som ett blygsamt belopp för vissa, men för andra vara en närmast oöverstiglig summa. Kronofogdemyndigheten har erfarenhet av detta, bl.a. i sitt arbete med skuldsanering. Om en vårdnadshavare har en pågående skuldsanering och samtidigt blir ansvarig för den minderåriges skadeståndsskulder, kan skuldsaneringen haverera om löneutmätning begärs för skadeståndsskulden. Det är av största betydelse att principalansvaret under sådana omständigheter kan jämkas, om inte med stöd av den föreslagna jämningsregeln, då med stöd av den grundläggande jämningsregeln i 6 kap. 2 § skadeståndslagen.

Beslut i detta ärende har meddelats av undertecknad rikskronofogde. I den slutliga handläggningen har också verksamhetutvecklaren Åsa Mattsson och kronodirektören Michael Necke deltagit.

Eva Lidström Adler

Åsa Mattsson